

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ובכו, מול טוב רבותי, לכם ולכל עם ישראל: ש' וורצבורד יצא זכאי פה אחד ובכו, נפרע עם ישראל, טאת פטליורה אחרי מותו, ומצטער אני רק על-ה-פ-ר-ס-ז-ם הגדול שזכה הרשע על ידונו... וְלוֹ הֵייתִי בְּמִקוֹם שוורצבורד היית כבקש מאת העו"ד טורים לדרש בשבילי לכהפ"ח שנה אחת מאסר לטובתו, ער עבור ועם... כי — אל אפתח פה לשטן! — כשם שמצא שוורצבורד את פטליורה כך יוכלו הפטליורצים למצא את שוורצבורד בפריז ואפילו בניו יורק, לנקם את נקמאם ממנו.

נשארו לרועתי רק דבר אחד — לבוא לא"י, כמו בוילים בשעתו, אזא שחושש אני שעכשיו לא יבנו בית ל"קרוש" החדש שלנו בתל אביב.

* * *

הכל יודעים את הסוד, שכלנו חכמים וכלנו יודעים את תורת הפוי

ליטיקה והנמוס בארצנו, כלנו דברנים וכלנו דרשנים — ואעפ"כ לא היה מוזק לפעמים לכלנו ללמד פרק בהלכות דרך ארץ מאחרים, כמו שנאמר: מר: מכל מלמדי השכלתי (כמובן, לא ה"מלמדים" שלנו!) או כמו שאומרת הגמרא הקדושה: איוהו חכם? ה'ומד מכל אדם.

ויש, רבותי, מה ללמד — אפילו מאת הצרפתים לא רק במשפט שוורד צבורד אלא גם בענינים אחרים: בזמן האחרון הקימו בהיכל הפני תיאון אשר כפריו לוח זכרון לכבוד הסופרים הצרפתים, שנפלו חלל על עדה הקרב. נשיא הסופרים שהשתתף בו במלחמה, מר טיירי סנדר, רצה לשתף בחנוכת המצבה את גדולי הדרור בפריז והצליח בידו, טחמת שכ"א מהם רצה לנאום.

האקדמיה, אגודה הסופרים וחי בורות בעלי העט, בעלי הלשון ואני שי הרוח בפריז, כלן שלחו את נאור מיהן, ואולם ר' סנדר זה לא הסתפק, כנראה, בזה והתיצב גם לפני נשיא הקהילה הצרפתית לבקשו שיכבד את הגינת המצוה בנוכחותו, הוציא כיסו את רשימת הנואמים וקרא אותה לפני חנשיא.

— זה הרבה מאד, הרכה מאד, לחש חנשיא.

ואחרי רגע של מחשבה וישוב הרעת שאל: — האם כבודו אינו חושב, שטוב ונאה יותר לכבד את מתינו באופן יותר צנוע?

— אבל, אדוני הנשיא, טען ר' סנדר, איככה אפשר לסרב לאקדמיה ולשאר האגודות והחברות הרשמיות וליטול מהן את הזכות להשמיע את קולן?

— די לכתב את הנאומים על הגליון ולהטמינם תחת הלוח הנושא עליו את שמות הגבורים, וכך הוה נשמע רק נאומי של "הריו", וויר-החשכלה, בשם הממשלה ויתרם, כלומר הנאומים ירדו במחיי לה לתחת המצבה.

ובשעה שקראתי את המעשה הזה בעתוני פריז השבתי בלבי: לו העינו למשל לבוא בהצעה כזו לפני דברני בית העם באספת שוורצבורד והללי אוקראינה אז לו דרשו מאת דרשני הסמינר ביום הנחת אבן היי סוד בבית הכרם או מפטפטי ה"מוז רחי" ביום הנחת היסוד של הישיבה — לוותר על דושיזותיהם ופלפוליהם ולהטמינם תחת האבן, כמו בפריז, מיבטחני שהיו מחליטים להטמין ולי קבר תחת המצבה לא את נאומיהם אלא את חמצי ע' ולו יהא גם

הנשיא בכבודו ורעצמו. וכל כך למה? — מחמת שיצר הרע ימ"ש של הרב ר' נתנאל, לא עליכם, במחננו ולפי חשבוננו המדויק של הסטטיסטיקן הידוע מועידת המר מחים מבוזים אצלנו של ש ל ש ת ר ב ע י הומו רק על הדבור, אין זאת כי אם כעטרה קבין של שיהיה שירדו לעולם נטלה א"י — חמשה עשר.

ואתם הלא ידעתם: מן הדבור לא יצא עבור, בכל אפן אצל הגברים דבר זה מן הנמנע לגמרי.

והנה למשל, עברתי בשבוע זה לפני בית העם ולאזני הניע פתאום קול צעקה, קול נשמע ברמה נכנסתי לחצר וזכיתי לשמע רק את האחרונים מחצי תריסר הנואמים הוץ מהיו"ה, כלומר העומד בראש על השלחן, ומה אניד לכם, רבותי? צעקות ה"גוואלד" שהרים הדרשן, המורה-הרב, חשד"ר בנאומי יכלו לעורר את מתי אוקרינה מקברם אבל לא את החיים. כנראה שצעקותיו הגיעו עד לפריז והסניגור שלנו ר' טורם שמע ועשה כמין חומר לנאום ההגנה, וע"כ הצליח ב"ה.

ולאחר סיום כל הדרשות הנלהות נשמע בהקל: "התקוח!" ואר לם היה כמול קורא במרגר,

— יהודי אינו יכול להיות בלי "התקוח" העיר חלוץ אחד בבטול נמור בידו.

* * *

ומספרים על דרויאנוב, שהיה בועידת הפועלים ושמע את דרשתו של אחד המנהיגים מ"פועלי ציון". בשעת הדרשה פנה דרויאנוב לחבריו ואמר: צריך לבקש מאת הנואם הנבחר, שינגן על הכנור, וכשראה שלא הבינו את דבריו ספר להם מע"שה שכוח:

פעם אחת בא מגיד לעירה ועלה על הרוכב בבית המדרש, כנהוג, לדרש לפני הקהל, לאחר שכלה את דבריו נגש אליו הגבאי ואמר לו: ר' מגיד! שפיעלסט מיר אויפ'ן פידעלע!" (נגן נא לי על הכנור!)

— כיצר? — ענה המגיד בתמיה גדולה — וכי יודע אני לנגן בכנור? — נו, ו ל ד ב ר אתה יודע? החזיר לו הגבאי.

ואת הנמשל, רבותי, מניח אני למצא בעצמכם וביחד לנואמים של ישורון, בית העם, ביה"ס לכל (בדל-תים סגורות ובהלונות פתוחים לר' עזמיה) ולשאר הפטפטינים והקשקשינים שלנו בירושלם, חוץ כמובן, בז' בוטינסקי...

ומכיון שאנו עוסקים בדרשות ובנאומים, נימא מילתא גם בנאומי של הנשיא.

בדרך הליכתי למגרש המכבי נפגשתי בכמה מתלמדי החשובים, דוקטורים מורים וסתם בעלי בתים, ושאלתי מהם מפני מה אינם הולכים לשמוע את הנאום?

— למה לי לרוץ ולהרחף שם? — ענו כמעט כלם בנוסח אחד — הן מחר אקרא את זה בדאר היום, יותר יפה ומתוקן בלא שגיאות, וביים הששי נזכה גם למטעמים כ"את ה"ר" בי" שיחיה?!

ובכ"ה, רבותי, אינה דומה שמי עה לראיה!

אוהב אני לראות את הקולות של הנואמים וביחוד של נשיא אני, ולא כ"כ של הנשיא — כי מה יכול לחדש לנו אחרי בול ות"א? — כמו שאני אוהב לשמע מסביב את שיחת חבריות "מה עמא דבר?"

אוהבתי כי אשמע לא את הדברים הרשמיים שעל הנמה אלא את שיחת חולין של הכחותנים והשושבינים, הרסדנים והמלקקים, שמסביב לכמה, ושיחת חולין של ת"ח כשמריח לוי, למשל, תורה היא וללמד אנו צריכים...

ישב לו על המרגרות למח על

יד שלחן העתונאים שלנו ולחש לא חד מאתנו בקול רם:

— אבל תמיד הוא כך! כש' ויצמן בירושלם — אוסישקין בחי"פה... לא היו רגעים מועטים וכמו לה בעים הופיע אוסישקין בכקלו ובמגבר עת הנסיעה והאנגלית לראשו, מתוד הליכו ניכר כי אך זה בא מן הדרך ישר מחיפה אל המגרש, ישב לו בה רחבה על יד הבמה באמצע, לא למד עלה ולא למטה אלא במרכז, בחינת "אוסישקין בתוכה" (ותשפון בתוכה) — למול הצלמים.

ואני ברכתי עליו ברכת "שהח" וינו" מחמת שזוהי הפעם הראשונה כפרומני, שזכינו לראותו בצותא"הא עם הנשיא על הבמה וזוהי הפעם הראשונה, שהזכיר ויצמן בנאומי בת"א את הקרן הקיימת...

אין זאת כי ישנה התחלחל של שלום בין מנהיגינו עוד מבול, וראיה דיתבת להתקרבתם זו היא ששניהם אויבים בנאומיהם "ברגע זו", ו"זו המצב" אמר הנשיא בנאומי "שגם לקצוצים וכו'". כנראה שיש לנשיאנו היקר, "זוים" רק בדבורו אבל לא בילקטיו, וסאקר משתכר לצ' וור נקוב במלון יזו — ותקציבם הע' לוב של המורים יזכיה!

ואוהב אני לראות את הסדר על הבמה: עליונים נעשו תחתונים ותחתונים נעשו עליונים.

שם בנרם המעלות לעילא ולעי"לא מבל אספתא וקהלתא, על יד הנ"שיא, ישבו להם בהרחבה כל גדולי הדרור: ד"ר הושיעא נא, מוכיר הדואל, פקידי מלון יזו ופקידי הרשות שלנו בקרנות למיניהן כמו על האצ"טבא העליונה בני מסותא, להבדיל אלקף אלפי הבדלות, ולמטה בנחת"דרגא ממש בין כל הקהל ישבו אנ"שים פשוטים כבורטובאישי, אדוין סמואל, מנהלי מיסדות ודוקטורים, רק הפרופיסור שלנו ב"חלמ" הלכנו עליו לשיבה של מעלה, כנראה, בשביל הדיקורציה של הבמה בשעת הצ' לום, וכמו שאמר פעם בן-ראב"י בהת"להבותו: "ובן דב המאושר עופד ומראנע", ונעמני כועס על הצלמים המפריעים ומזרעוע.

גם משפחת הנל"כה הופיעה יחד וקשטה את הבמה מסביב לנשיא — חסרה היתה רק האחות "שהיתה הרוח התיח מאחורי הקלעים בקונגרס האחרון...

ושם בדרגא עילאה ישב ערר"י אורח אחד ושאלו העתונאים זא"ה, מי הוא זה היהודי חחדש?

— זהו בודאי וסרמני אמר אחד מהם.
 — חלילה! — ענה השני — למה היה זה וסרמן היו כבר מקיפים אור תו כמה "רקדנים" משלנו...
 וסרד מופתי היה ביהוד בתוך הקהל בשעת הנאום. אחב"י נדחקו ונדחפו בסכנת נפשות ממש ומתוך הרעש שלהם לא נשמעו כמעט דברי הנשיא ולא הועילו אפילו איומיו ליו"ה שיפסיק את נאומו...
 יהודים טיילו להם מסביב ארדנות וקצרות ובנות דודנו יצאו לדרך כדרך כל יום ראשון לטיול בעזרה וישבו תחתן על הארץ כנהוג ואח"כ דות היניקו את יוצאי הלציהן על זרועותיהן. היה גם "בזר" קטן כמו בשעת משחק כדור רגל ומכרו גם "לימונדה" ואין עשן בלא "פוסטרי קים" קלויים בתנור הקטן והנשיא עומד ומדבר בקולו הצרוד ודבריו מדודים וספורים ומדעיש הנך שהלכ ש"ו כואב ורואב, ושרים את "התק" וה" בלא תקוה...
 — ובלמתי הביתה שמעתי שני יהודים זקנים שהם משוחחים ביניהם: — לפני שנה עמד באותו מקום ז'בוטינסקי ודבר ממש הויסקי ומש-

עה שהזכיר את ריצ'מונד לטובה בפ' נותו באגרופיו למול הההההההה לטו כנראה בלונדון להחזיר את ידי דנו זה (לא את ז'בוטינסקי!) לירושלים...
 — ולמה היה צריך ויצמן לנאם ולע שות כל הטרם הזה? טען הזקן השני ני הן בלנו ידענו מראש כי אין כסף לארון זה ויהודי צריך לחיות "בבט" הו"ן בממשלה ובאכסוטיבה.
 — אמנם כן — ענה הישיש בדיפלומטיה — אין כל חדש בנאר מו אבל ל ד ב ר היה צריך!...
 עודם מדברים לניניהם והנה משך יהודי בשרווליו — בעל הלוחות וה גימטראיות שלי.
 — ומה אתה אומר על הנאום של ויצמן? — שאלתיו בכוונה.
 — לו נתנו לי הסדרנים של ה"מכבי" והשוטרים — ענה היהודי שלי — לגשת אל ויצמן הייתי אומר לו דברים פשוטים: "מי שקונה תר נגולות ומכנים אותן אל הלול צריך להכין להן זוואן לפרנסה כדי שלא ינוועו ברעב...
 בינתיים ראה שני יהודים אמר ריקאים בפניהם המגולחים למשעי ותחב להם שני לוחות הגאלה...
 * * *

ואת המעשה הזה שמעתם? — המעשה ב"קידוש בלא יין" — לא? — ובכן אספר לכם אני בזה: מעד שה ביהודי חרדי ששלח את בנו הקטן בן עשר בערך לקנות יין לקידוש. יאילם שכח לתת לנער כסף לקנות את היין. הילד לקח את הבקבוק הריק וכעבור רגעים אחדים חזר גם הוא ריק — בלי יין.
 — היכן "היין"? — שאל האב.
 — "היין"? — ענה הבן — "הו לא נתת לי כסף לקנות יין!"
 — רבותא היא לקנות יין בכסף, ענה האב כמתרעם, לך קנה יין בלי כסף!
 הנער נטל את הצנצנת הריקה והלך לו ובשובו הכתירה מעין אביו. בערב, בשבת קדש, לאחר ששבו מבית הכנסת ואמרו בקול רם "שלום עליכם" ו"אשת חיל" וכל בני הבית ישבו מסביב לשלחן. הכין בעל הבית את עצמו ל"קידוש". נטל את הבקבוק והנהו ריק.
 — ריקא! — צעק לבנו — איך אוכל לעשות קידוש בלא יין?
 וענה הילד:
 — רבותא היא לעשות קידוש ביין? הן זה יוכל כל אדם לעשות: רבותא היא לעשות קידוש

ב ל י י י !
 כלפי מאי ספרתי לכם את המ' עשה חזב? — כלפי זה שאתם אומ' רים: אכסוטיבה בלי כסף. רבותא היא להיות חבר באכסוטיבה שיש לה כסף הן זה יכול גם פיק לה' יות? רבותא היא רבותי "לעשות קידוש" במלון יו ב ל י "יין" ו ב ל י תקציבים!
 את ה"סונק" הזה יראה לנו בך דאי מר סאקר וחבריו אחרי חדשים מספר!...
 * * *
 וכדי שלא אשכח הריני מקדים לספר לכם עובדא קטנה. עובדא פד טיה, שתגרם הנאה אולי גם לכם, תל-מידי החביבים ותלמידותי היקרות, ואתכם הסליחה: מה לעשות? — אם אין אני לי מי לי?
 נכנסתי בערב שבת לחנותו של והנה מצאתי אדם צעיר וגכהקומה טיקירי ירושלם, שקנה את גליון "דאר היום". כשראה אותי תפש בידיו משך כני אחריו החוצה ואמר לי: בוא ואראה לך דבר מענין!
 מילא, באין ברירה רצתי אחריו ברחוב ועשיתי דרכי בין המכוניות עד שהובילני לעגלה רתומה לשני

סוסים ובתוכה ישבה אשה צעירה ונאה ולמולה על הכסא—תינוקת נהד מדה כבת שתיים בערך.
 הראה האב לילדה את תפונת "עזמות" על הגליון ושאל:
 — הגידו, מי זה?
 — זה "עז מאלת", ענתה הפעוטה בלשונת.
 — ע ז מ ז ת ! תקן לה האב. הוא אשר אכרתי: כפי ער ללים ויונקים יסרת עזמות...
 * * *
 ומשעה שנסתלקה השירה טמ' שוררנו הגדול ושר את שירו היחיד רק "לבנות שפיה" — נכנסה רוח השירה לבהור הזעזער מציון וירד שלים. בתוך גל המכתבים והשירים שעל שלחן המערכת הוצאתי במקרה שיר אחד והצלתיו ממש כאוד מוצל מאש לפני רדתו למעמקי הסל. וכדי לזכות את הרבים הנני מוסר אותו ככתבו וכלשונו "על קרבו ועל כר עיו". עם כל פניניו ושגיאותיו למען דעת שלא אלמן ישראל משירה וכך קמו לנו ב"ה בזמן האחרון דור של כשוררים חדש, כוכב חדש הופיע בשמי השירה של "מסדרי האותיות" בעירנו.

רחשי לב
 שקט דומם מסביב בחדרי קרני שכש זורחים מתוך החלון על פני — אך לבי כי הומיה, עולמי?
 סארות רוחי לא נותנת מנוחה לנפשי
 לבי לבי כי כשלהבת בוארת נלמוד אני, הרהק את אהובתי אל חיקך אשא נפשי הסוארת אל שני ש.. אלחץ הים לבי. (שלש הנקודות הן שלי—עזמות)
 בעיני אביט למרחקים למצוא לך היפה בבנות אקומה ואסובבה ברחובות ובשוקים לראות אהובתי — האצילה בנשמות.
 ואם אפגשך ואחזה בך חמדת לבי שזופי פנים את, עיפה ויגונח אהבה בקרב נפשי תכבה, טרם זמנה כי יגועה? !
 אז, — אני שובע בקדשי כי יום אחרון זה לי לראות אותך ועולמי —

חיי נפשי — ארד שאולה אני ועולמי... (הלואי, רבונו של עולם! — עזמות).
 ירושלים על סף תרפ"ה.
 ש ל י
 * * *
 ועדיין כתאוננים על הכנף שלנו!
 ברגע האחרון הביא לי למתנה תלמידי הפקיד הזכרת חדשה ומוד פסה באופן נהדר באותיות אדומות ושהורות ורשימות מספרים לרוב. על השער קראתי את הדברים האלה בעברית:
לוח (כדיו אדומה)
 בשביל ה"קונברזיה" של לירות מצריות אל לירות ארץ ישראליות. והאמת אניד לכם, דבותי, כי בשעת קריאתי נתקלתי, לא עליכם במלה הזרה: "קונברזיה" וקראתי אותה במאה אופנים וגנסחאות. ומ' חמת שרוצה אני לדעת סו"ס את הנר סח והקרי הנכון והמדויק של ה"קונברזיה" הו, הנני ניתן לכם לרונמא רק עשרה מהם באותיות לטיניות, ואת יתר הנוסחאות מניח אני לבעלי התריסין להתגדר בהן, כפי דמיונם הטוב עליהם:

קונברזיה —
Conaberzia
Counbrazia
Conberzia
Conwerzia
Conibrazia
Cwanberzie
Cwanbarzia
Coniwrazia
Conberzia
Concombre
 מתחלה לא הבנתי את פרוש המלה הזו דפדפתי בכל מאמרי לופכין בהפועל הצעיר ולא מצאתיה שם, ואולם מתוך המספרים נתברר לי סו"ס כי פרושה הוא בעברית פשר טה: ח ל ו ה'מטבעות. וכדי לדבר בלשון בניאדם צריך היה לדעת תלמידי הבקי קצת בעניני מטבעות לכתב: "לוח בשביל ח ל ו ה' לירות מצריות בלירות ארץ ישראליות".
 ובכ"ז אגלה לכם את הסוד, שהייתי מסכים ללוח ה"קונברזיה" שלהם ואפילו ללוח ה"קונברזיה" וכלבר שיהיו לי החצי במזומנים כהמספרים הרשומים בלוח זה!...
עזמות